

4. Знаменський Г.Л. Науково - практичний коментар до Господарського кодексу України [Електронний ресурс]: друге видання, перероблене і доповнене / За загальною редакцією Г. Л. Знаменського, В.С. Щербини. - К.: "Юрінком Інтер", 2008. - Режим доступу: <http://crimeallawyers.com/uchasniki-v-dnosin-u-sfer-gospodaryuvannya>.
5. Крамаренко В.І. Маркетинг / Під ред д. е. н. В.І. Крамаренка, д. е. н. Б.І. Холода: Навчальний посібник. - Київ: ЦУЛ, 2003. - 258 с.
6. Колісникова Г. Суб'єктний склад зобов'язання щодо відшкодування шкоди, завданої споживачу/ Г.Колісникова // Право України. - 2010. - № 7. - С. 210 - 214.
7. Бусел В.Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т.Бусел. - К.: Ірпінь: ВТФ "Перун", 2004. - 1140 с.
8. Економічна енциклопедія: в 3 т. / Редкол. С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. - К.: Видавничий центр "Академія". Т. 3. - 2002. - 951 с.
9. Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемчушенко (голова редкол.) та ін. - К.: "Укр. енцикл.", 1998 - Т.5: П - С - 2003. - 736 с.

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Павленко Анна Володимирівна

Студент-спеціаліст юридичного факультету

Харківського національного університету

Імені В.Н. Каразіна

e-mail: anet110616@rambler.ru

Ключові слова: Президент України, правовий статус, адміністративно-правовий статус, кадрові повноваження, контрольні повноваження, забезпечувальні повноваження.

Поняття *«правовий статус»* можна сформулювати як певну систему можливостей, що визначають її правове становище в державі. Розрізняють загальний і спеціальний правовий статус. *Загальний правовий статус*, закріплений Конституцією та законодавством України, визначає основи правового становища в державі.

Адміністративно-правовий статус – це сукупність прав і обов'язків у сфері виконавчо-розпорядчої діяльності.

Суб'єктом адміністративного права, крім органів законодавчої та виконавчої влади, є Президент України.

Питання статусу Президента України перебувають у полі зору вітчизняних дослідників-юристів практично з утворення відповідного державного інституту. Серед них треба назвати окремі наукові праці В. Б. Авер'янова, Ф. Г. Бурчака, Н. Г. Плахотнюк, С. Г. Серьогіної, Ю. М. Тодики і В. М. Шаповала та ін.

Відомо, що Верховна Рада України ще 25 червня 1991 року прийняла Постанову «Про вибори Президента Української РСР», якою визнала за доцільне заснувати відповідний пост.

5 липня 1991 року було прийнято два акти – Закон УРСР «Про заснування поста Президента Української РСР і внесення змін та доповнень до Конституції (Основного Закону) Української РСР» і Закон УРСР «Про Президента Української РСР».

Вони частково подібні за змістом, але водночас і доповнюють один одного. Президент визнавався в них «найвищою посадовою особою Української держави і главою виконавчої влади». Згодом статус Президента України було уточнено Законом України «Про внесення змін і доповнень до Конституції (Основного Закону) України» від 14 лютого 1992 року. Зокрема, в цьому акті Президент України був визначений «главою держави главою виконавчої влади України».

Конституція (Основний Закон) України 1978 року зі змінами і доповненнями містила главу 12-1, у якій встановлювався статус Президента України. При цьому було зафіксовано, що Президент України здійснює керівництво і спрямовує виконавчу діяльність Кабінету Міністрів України, очолює систему органів виконавчої влади і забезпечує їх взаємодію з Верховною Радою України (пункти 3-1, 4 ст. 114-5). Важливим було і те, що у ч. 1 ст. 117 Кабінет Міністрів України визначався підпорядкованим Президенту України. Така підпорядкованість прямо засвідчувала статус Президента України як глави виконавчої влади.

У Конституційному Договорі 1995 року було відтворено частину відповідних положень Конституції (Основного Закону) України 1978 року зі змінами і доповненнями. Так, Президент України визначався главою держави і главою державної виконавчої влади.

За визначенням Конституції України, прийнятої 28 червня 1996 року, Президент України є главою держави, гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина. Зважаючи на такий статус, Президент України не входить до будь-якої з гілок державної влади структурно, але водночас має повноваження щодо всіх трьох гілок влади (законодавча влада – право законодавчої ініціативи, право вето, підписання законів; виконавча влада – кадрові повноваження; судова влада – утворення судів, здійснення помилювання, призначення та звільнення третини складу Конституційного Суду України). Донедавна Президент України був найбільш інтегрований у виконавчу гілку влади, оскільки всі ключові кадрові питання, а також питання створення та ліквідації центральних органів виконавчої влади вирішувались ним одноосібно. А тому вважалось, що Президент України належить до виконавчої гілки влади функціонально, що абсолютно збігалось з існуючим на той час статусом Президента України. Виходячи з цього, Президент України був наділений саме адміністративними повноваженнями у сфері виконавчої влади, що беззаперечно робило його повноправним суб'єктом адміністративного права.

Звичайно, всі повноваження Президента України так чи інакше пов'язані з державним управлінням, оскільки мета діяльності Президента України при реалізації будь-яких його повноважень збігається з метою реалізації самого державного управління – забезпечення законності, прав та свобод громадян. Наприклад, здійснюючи помилювання, Президент України не виступає як суб'єкт адміністративного права, оскільки відсутній публічний інтерес у відносинах, що виникають при цьому, а підписуючи закони, виступає як суб'єкт конституційного права.

До повноважень Президента України, які безпосередньо спрямовані на реалізацію функцій державного управління відносяться **кадрові повноваження**:

- призначає та звільняє глав дипломатичних представництв України в інших державах і при міжнародних організаціях; приймає вірчі і відкличні грамоти дипломатичних представників іноземних держав;

- вносить за пропозицією коаліції депутатських фракцій у Верховній Раді України, сформованої відповідно до ст. 83 Конституції України, подання про призначення Верховною Радою України Прем'єр-міністра України в строк не пізніше ніж на п'ятнадцятий день після одержання такої пропозиції; вносить до Верховної Ради України подання про призначення Міністра оборони України, Міністра закордонних справ України;

- призначає на посаду та звільняє з посади за згодою Верховної Ради України Генерального прокурора України; призначає на посади та звільняє з посад половину складу Ради Національного банку України;

- призначає на посади та звільняє з посад половину складу Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення;

- вносить до Верховної Ради України подання про призначення на посаду та звільнення з посади Голови Служби безпеки України;

- призначає на посади та звільняє з посад вище командування Збройних Сил України, інших військових формувань; здійснює керівництво у сферах національної безпеки та оборони держави; призначає на посади та звільняє з посад голів місцевих державних адміністрацій.

Забезпечувальні повноваження виражаються в:

- створенні у межах коштів, передбачених у Державному бюджеті України, для здійснення своїх повноважень консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи і служби;
- призначенні позачергових виборів до Верховної Ради України у строки, встановлені Конституцією;
- внесенні до Верховної Ради України подання про оголошення стану війни та у разі збройної агресії проти України прийнятті рішення про використання Збройних Сил України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань;
- прийнятті відповідно до закону рішення про загальну або часткову мобілізацію та введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях у разі загрози нападу, небезпеки державній незалежності України;
- прийнятті у разі необхідності рішення про введення в Україні або в окремих її місцевостях надзвичайного стану, а також оголошенні у разі необхідності окремі місцевості України зонами надзвичайної екологічної ситуації з наступним затвердженням цих рішень Верховною Радою України;
- прийнятті рішення про прийняття до громадянства України та припинення громадянства України, про надання притулку в Україні;
- забезпеченні державної незалежності, національної безпеки і правонаступництва держави.

Виділяють **контрольні повноваження**:

- зупиняє дію актів Кабінету Міністрів України з мотивів невідповідності Конституції з одночасним зверненням до Конституційного Суду України щодо їх конституційності;
- скасовує акти Ради міністрів Автономної Республіки Крим;
- припиняє повноваження Верховної Ради України у випадках, передбачених Конституцією.

Президент України є:

- Верховним Головнокомандувачем Збройних Сил України;
- Головою Ради національної безпеки і оборони України.

Особливий інтерес становить координаційний орган з питань національної безпеки і оборони, який створюється при Президентові України – Рада національної безпеки і оборони України.

Одним із найдієвіших важелів впливу Президента України на органи виконавчої влади та інтегрування в її систему, є саме Рада національної безпеки та оборони. Згідно із Законом України «Про Раду національної безпеки і оборони України», цей орган має такі повноваження:

- розробляє та розглядає на своїх засіданнях питання, які відповідно до Конституції та законів України, Концепції (основ державної політики) національної безпеки України, Воєнної доктрини України належать до сфери національної безпеки і оборони та подає відповідні пропозиції Президентові України;
- здійснює поточний контроль за діяльністю органів виконавчої влади у сфері національної безпеки і оборони, подає Президентові України відповідні висновки та пропозиції;
- залучає до аналізу інформації посадових осіб та фахівців органів виконавчої влади, державних установ, наукових закладів, підприємств та організацій усіх форм власності;
- ініціює розробку нормативних актів та документів з питань національної безпеки й оборони, узагальнює практику їх застосування та результати перевірок їх виконання;

- координує і контролює переведення центральних і місцевих органів виконавчої влади, а також економіки країни на роботу в умовах воєнного чи надзвичайного стану;
- координує і контролює діяльність органів місцевого самоврядування в межах наданих повноважень під час введення воєнного чи надзвичайного стану; координує та контролює діяльність органів виконавчої влади з відбиття збройної агресії, організації захисту населення та забезпечення його життєдіяльності, охорони життя, здоров'я, конституційних прав, свобод і законних інтересів громадян, підтримання громадського порядку в умовах воєнного та надзвичайного стану та при виникненні кризових ситуацій, що загрожують національній безпеці України.

Окремим питанням є повноваження Президента України з призначення на посади та звільнення з посад голів місцевих державних адміністрацій. Відповідно до Закону України «Про місцеві державні адміністрації» Президент України призначає та звільняє голів місцевих державних адміністрацій за поданням Кабінету Міністрів України, при цьому термін призначення на посаду голови місцевої державної адміністрації збігається та тісно пов'язаний зі строком повноважень Президента України, тобто у випадку обрання нового Президента України після дотримання певної процедури формування нового уряду голови місцевих державних адміністрацій зобов'язані заявити про свою відставку.

По суті Президент України, призначаючи на посаду голови місцевої адміністрації ту чи іншу особу, не стільки виконує кадрові повноваження у сфері виконавчої влади, скільки призначає особистого представника на місцевому рівні.

Конституційна реформа, проведена у 2004 р., поставила майже остаточну крапку в управлінській монополії Президента України щодо виконавчої гілки влади. Переважна більшість повноважень Президента України щодо органів виконавчої влади перейшла або до Верховної Ради України (як-то призначення прем'єр-міністра, міністрів тощо), або до Кабінету Міністрів України (створення та ліквідація центральних органів виконавчої влади, призначення керівників центральних органів виконавчої влади, які не входять до складу Кабінету Міністрів України тощо). У Президента України залишилась лише незначна частка (в її кількісній, а не якісній характеристиці) колишніх повноважень.

Незважаючи на подібні компетенційні втрати, Президент України залишається досить впливовим суб'єктом адміністративного права, який здатен своїми діями (шляхом видання указів та розпоряджень) створювати, змінювати або припиняти права, накладати обов'язки у сфері державного управління.

***Науковий керівник:** к.ю.н., доц. Гришина Н.В.*

ПРАВОВІ ЗАСОБИ: ОЗНАКИ, ЗНАЧЕННЯ ТА ФУНКЦІЇ

Павлюков І.І.

студент I курсу юридичного факультету

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

e-mail: pilot_as62@mail.ru

Ключові слова: правові засоби, засоби-установлення, засоби-діяння.

Зміни, які відбуваються в сучасній Україні, відбиваються на її правовій системі. У процесі її реформування перш за все знаходиться основний елемент цієї системи – право, місце якого в життєдіяльності суспільства стрімко зростає. Відповідно цілям здійснюваних реформ змінюються й цілі правового регулювання, відповідно повинні змінюватись засоби їх досягнення. Правове регулювання як засіб впливу на поведінку людей має деформаційну форму. Правова деформація має управлінський характер, оскільки основним її призначенням